

„Duchovný svet jasal“

RUDOLF STEINER A ITA WEGMANOVÁ

*Penmaenmawrská karma
úplne prejavená
element duše
porozumenie z mojej strany
duchovný svet jasal,
povedal*

(Zo zápisníka)

Milí priatelia,

dnes a v nasledujúce večery sa nebudem pokúšať popisovať dejiny antropozofickej medicíny; skôr by to mala byť úvaha o konajúcich a pôsobiacich ľuďoch, hlavne o dr. Ite Wegmanovej.

Nebudeme se zaoberať historickými záležitosťami, ale priblížime sa sfére osudu, ktorá sa nás všetkých dotýka. Udalosti okolo Rudolfa Steinera, spojené s touto sférou, sú mnohým ľuďom v tomto priestore dôverne známe; môžeme sa s nimi zoznámiť práve vďaka prácam Emanuela Zeylmansa van Emmichoven, v mene ktorého a vďaka podpore ktorého tu prednášam. Mnohým z vás preto poviem asi len málo nového - ale predsa: mali by sme tu uviesť životopis Rudolfa Steinera a udalosti, týkajúce sa tvorby v jeho pracovnom okruhu, znovu do pohybu a opäť sa do nich ponoriť tak, ako je západoeurópsky človek zvyknutý robiť s udalosťami v evanjeliách. V opakovaní a v meditácii sa otvoria vždy nové vrstvy. Mali by sme tak činiť i s vedomím, že nás od týchto dejinných udalostí oddeľuje len krátke časové obdobie. V tom, že im smieme byť časovo ešte tak blízko, spočíva veľká milosť, veľká výzva, ale i veľká zodpovednosť; s každým slovom a s každou poznámkou Rudolfa Steinera by sme sa mali učiť zaobchádzať v posvätnej vážnosti

&

a veľmi intenzívne sledovať stopy vtedajšieho diania, aj keď vieme, že sú to len stopy, nie samotné udalosti. Musíme však konať, pretože je tu veľké nebezpečenstvo straty a zabudnutia, ktoré hrozí vo veľkej miere i napriek súhrnnému publikovaniu spisov a prednášok Rudolfa Steinera a veľkého počtu biografických príspevkov.

Dnes, zajtra a pozajtra si teda zaspomíname na prácu lekárky Ity Wegmanovej v 20. storočí, ktorá bola a zostáva v konkrétnom a veľmi hlbokom zmysle trvalou a nepretržitou spoluprácou s Rudolfom Steinerom prinajmenšom od leta 1923. Tieto úvahy nám ukážu, ako neporovnateľne ťažké boli okolnosti tejto práce pre medicínu, rozšírenú o poznatky duchovnej vedy - z politického, spoločenského, ekonomického i ľudského hľadiska. Ak si uvedomíme tieto okolnosti, čoskoro dôjdeme k názoru, že dnes je všetko oveľa ľahšie. Veď nakoniec i v rade spisov, týkajúcich sa programu „Výskum a vývoj v službách zdravia“ pre Spolkovú republiku Nemecko, publikovaných pred deviatimi rokmi v Bonne, nájdeme údaj, že len v Nemecku je činných deväť antropozoficky zameraných kliník s celkovým počtom 1 200 lôžok, 6 000 stálych lekárov antropozofickej orientácie - a mnohé ďalšie údaje ; Na adresu mladých študentov medicíny a lekárov však Rudolf Steiner na Velkú noc 1924 povedal: *„Ak sa stretneme ešte raz, porozprávam vám, ako sú ahrimanské sily pripravené ubiť ľudskú karmu, len aby dosiahli svoj cieľ.“*⁶ Opätovné stretnutie sa neuskutočnilo - diali sa však osud zničujúce procesy, ktoré mal Rudolf Steiner na

myslí. A dnes tu máme manipuláciu s počiatkom a koncom života, ktorá sa nazýva „bioetikou“ a „pomocou umierajúcim“.

Medzi počiatkom a koncom života sa zavádza stále viac a viac systematizovaná terapia - usilujeme o štatisticky zaistené jednotné ošetrovanie všetkých ľudí, chceme liečiť presne definované choroby s presne definovaným priebehom pokiaľ možno presne definovanými liekmi a zároveň vylúčiť akúkoľvek možnosť individuálneho posudzovania, rozhodovania a individuálnej zodpovednosti. Tak sme sa ocitli presne uprostred ubitej sféry osudu. Ďalej stojíme zoči-voči zničenému poľnohospodárstvu a bezhranične zneužívanému, trpiacemu svetu zvierat, v čase „BSE“¹ a „MKS“² a všetkému, čo je ich podstatou. Rudolf Steiner dal Ite Wegmanovej na starosť antropozofickú medicínu a antropozofickú liečebnú pedagogiku a podľa jeho vôle mala viesť *aj* poľnohospodársku sekciu.

Celkovo sa nachádzame v katastrofálnej dejinnej situácii a napriek pôsobivým bonnským číslam nemôžeme úplne vážne hovoriť o tom, že by vo svete účinne pôsobilo veľké antropozofické hnutie, plné ľudí, ktorí robia všetko pre to, aby sa vzájomne podporovali a spirituálnymi postojmi zasahovali do civilizačných procesov. Práve v týchto dňoch, po príznačných udalostiach v Amerike, by sme si

1 choroba šíalených kráv (pozn. prekl.)

2 krívačka a slintačka (pozn. prekl.)

vlastne mali znovu uvedomiť nielen stav celej našej kultúry i svoju celkovú bezmocnosť, ale i fakt, že by sme sa ešte raz mali spoločne pokúsiť nasadiť všetky svoje sily v prospech civilizácie a budúcnosti Zeme. Niekoľko týždňov po smrti Rudolfa Steinera Ita Wegmanová napísala: „*Rudolf Steiner v poslednom období svojho života stále častejšie dôrazne pripomínal, že sa nachádzame na sopke, ktorá môže každú chvíľu vybuchnúť, ak nebude na Zemi dostatok duchovných síl, ktoré by tomu zabránili*“

V dnešný prvý večer, 16. septembra, v deň Obce kresťanov, by sme sa s veľkým uvedením chceli sústrediť na cestu Ity Wegmanovej k Rudolfovi Steinerovi, na spoluprácu, ktorá bola možná práve preto, že Ita Wegmanová kráčala touto cestou. Stopy tejto osobitej a jedinečnej cesty, ktorou šla len ona sama, ešte môžeme nájsť - v listoch, v poznámkach a výrokoch. To, že smieme aspoň v počiatkoch sledovať túto cestu práve v Deň prvého posvätenia človeka a v roku 2001, je pre nás skutočný dar, skrývajúci v sebe veľkú pravdu.

Vážený pán doktor,
takmer každý deň som sa chystala napísať Vám, ale pripadlo mi to dosť ťažké, lebo som to, čo som mala napísať, nevedela vhodne zaodiť do slov; až som napokon (od Vás) dostala doporučený list, za ktorý Vám ďakujem. V poznámkach (k ezoterickému školeniu) som našla, že by Vám človek mal napísať, keď sa cíti duševne alebo telesne v disharmónii. To druhé som prežila pred nejakým časom a práve v týchto dňoch som musela kvôli chorobe zostať v posteli.

)

Bolo mi to cudzie, pretože som už dlho nebola chorá. Jedna lekárka mi poradila jesť znovu mäso, som ale rázne rozhodnutá nerobiť to, pretože vegetariánske jedlo znášam veľmi dobre a to určite nemôže byť príčinou môjho telesného rozladenia. Mám v sebe vnútorný rozpor, ktorý ma často deprimuje. Mnohé je mi nejasné (a) moja schopnosť premýšľať je tak malá! Veda ma stiesňuje. Hľadám súvislosť a nenachádzam ho (ju). Pred časom som začala s praktickými cvičeniami na mŕtvolách v pitevni. Táto práca je mi neuveriteľne nesympatická. Necítim sa dobre v sále, kde vôkol ležia mŕtvolý; teraz je to však už lepšie, než na začiatku. *Viete teda, ako to so mnou vyzerá.* Dychové cvičenia som robila tak, ako to len dokážem, rovnako i meditácie. (...) ¹

Tento list študentky medicíny Ity Wegmanovej z Zurichu pochádza z roku 1906; vypovedá o pochybnostiach o sebe samej, o starosti a nepokoji. *Mám v sebe vnútorný rozpor, ktorý ma často deprimuje. Mnohé je mi nejasné a moja schopnosť premýšľať je tak malá! Veda ma stiesňuje. Hľadám súvislosť a nenachádzam ju.* Fyzioterapeutka Ita Wegmanová z ostrova Jáva v Indonézii mala vtedy práve tridsať rokov, veľa zažila a veľa dosiahla, a predsa začala s vysokoškolským štúdiom medicíny úplne odznova, ale toto štúdium jej padlo zaťažko. *Hľadám súvislosť a nenachádzam ju.* Takto začať jej poradil Rudolf Steiner, i keď mu nemohlo byť neznáme, že ona nie je akademicko-vedeckým typom človeka - vedel vždy dobre, ako to s ňou vyzerá. Od samého začiatku preňho veľa znamenala.

Rudolf Steiner videl Itu Wegmanovú onedlho potom, na Turíce 1907, na mníchovskom kongrese

*

Teozofickej spoločnosti, na ktorom sa cesty ezoterických škôl Steinera a Annie Besantovej rozdelili.

Krátko nato ma dal zavolať. Vedela som, že sa odohrá rozhodujúci okamih môjho života, a musela som sa rozhodnúť, že pôjdem buď cestou Rudolfa Steinera a úplne ho budem nasledovať, alebo zostanem u holandských priateľov. Prijal ma vážne, jeho pohľad bol spýtavý. Veľa sme spolu nehovorili, rozumeli sme si veľmi dobre. *Pretože som cítila, že o veciach vie, povedala som jednoducho: „Zostanem u vás.“* Jeho pohľad sa rozžiaril, vzal ma za ruku, dal mi znamenie Michaela a povedal mi dôležité veci, ktoré nesmiem zopakovať. Prastará karma, ktorá bola medzi ním a mnou, sa obnovila. Dosah tohto stretnutia som si uvedomila až o niekoľko rokov.⁹

V júni 1924, sedemnásť rokov po mníchovskom kongrese, dostala Ita Wegmanová od Rudolfa Steinera obsiahly list, v ktorom objasňuje aj toto stretnutie zo širšieho hľadiska osudovosti. Píše sa v ňom:

„Kedysi (v Grécku) si odo mňa odišla k rozsiahlemu činnému životu. Predtým sme ďalekosiahlym spôsobom vedomiu predostreli veľké impulzy. Ich uskutočnenia si sa ujala spôsobom Tebe vlastným. (...) Keď si vtedy odo mňa odchádzala, bolo mi zrazu tak veľa vzaté. Bola mi odňatá mladosť, ktorá v Tebe stála po mojom boku. V žiadnej inkarnácii som nebol tak starý ako vtedy. „S ním-*nezrozumiteľné s čím*:Tým moje srdce prekročilo Pontus.“ (...) Keď si ma vtedy pred vekmi opustila, zostal som; táto staroba sa ma silne zmocnila práve počas mníchovského kongresu, v tom okamihu, o ktorom sa zmieňuješ, Navonok to človek nezbadá. Javil som sa ako čulý, mnohým azda dokonca veľmi príčinlivý. Oddal som sa ako vždy duchovnému svetu a ten nedal na mne únavu rozpoznať

+

navonok. Bola to však únava voči všetkému, len nie voči duchovno-antropozofickému prúdu. Táto únava bola karmickým odrazom môjho zostarnutia potom, čo si odo mňa odišla. A teraz si bola v auditoriu. V karmickom odraze však bola medzi nami ešte deliaca čiara medzi Áziou a Európou.¹⁰

Ita Wegmanová v Mníchove *nekonala* na základe poznania osudu: „Pretože som *cítala*, že o týchto veciach vie, povedala som jednoducho: 'Zostanem u vás.'“ Mala vtedy pocit, že patrí k Rudolfovi Steinerovi, pocit plný tušenia, ale nič viac. Aj *jej* precitnutie k plnej skutočnosti osudu potrebovalo čas, potrebovalo roky, dokonca dve desaťročia, a bol to proces dlhého vnútorného školenia, do ktorého zasahovali biografické zážitky. Mali by sme sa snažiť brať tieto rozhodujúce duševné pochody v okruhu Rudolfa Steinera veľmi vážne, pretože v podstate v *nich* spočíva história antropozofického hnutia. Rudolf Steiner čakal na toto prebudenie osudu u mnohých ľudí dlhé roky a často márne. Veľa ľudí v jeho okolí malo síce tušenia a obrazy svojho pôvodu i svojho budúceho poslania, boli to však tušenia a obrazy prchavej povahy, ktoré sa iba načas vynorili z hĺbky ich vlastnej bytosti po nejakej prednáške alebo ako dôsledok intenzívneho zážitku zo stretnutia so Steinerom, avšak potom sa znovu a často navždy stratili. Rudolf Steiner dával týmto ľuďom na požiadanie ezoterické cvičenia, pomáhal im, podporoval ich a čakal, kam až dôjdu, ponechávajúc im slobodu. „*Chcem stavať na sile, ktorá mi umožní doviest' žiakov ducha' na cestu vývoja.*“ (16. 8. 1902)

Čakanie na lekárske spoločenstvo bolo v živote Rudolfa Steinera jedno z najdlhších a azda i najstrastiplnejších. Čoskoro totiž zistil, aký význam má duchovnovedecké zdokonalenie medicíny pre celú spoločnosť a ako veľmi sa bolo treba ponáhľať zoči-voči veľkolepému rozvoju školskej medicíny: *„Nechajte medicínu, nech sa len naďalej takto materialisticky rozvíja; keby ste dokázali vidieť štyridsať rokov dopredu, asi by ste sa zdesili, akým brutálnym spôsobom bude táto medicína napredovať, akými formami smrti bude táto medicína ľudí liečiť.“* (3. 6. 1909¹) Táto duchovná výmena názorov v oblasti liečenia, liečebnej pedagogiky a osudu ľudí bola bytostne dôležitá, ale Rudolfovi Steinerovi bolo odmerané tak málo času! A ako málo sa v tomto zmysle realizovalo zo strany lekárov, na ktorých sa spoliehal! *„V zmysle toho, čo musím ja sám považovať za duchovnovedecké hnutie, by som si veľmi naliehalo želal, aby sa tí, ktorí majú medicínske vzdelanie, oboznámili so skutočnosťami duchovnej vedy natoľko, aby raz mohli s ohľadom na ich faktický charakter prepracovať závery fyziológie.“*^{1*} Tieto slová odzneli najednej prednáške v lete 1910 v Mníchove, v prítomnosti niekoľkých lekárov a s ohľadom na budúci pražský prednáškový cyklus „okultnej fyziológie“, tému ktorého si stanovil sám Rudolf Steiner. Kde inde by sme mohli počuť slová ako *„veľmi naliehalo by som si želal“*⁷. Ale či ich skutočne vypočuli, pochopili a dobrovoľne akceptovali práve ľudia, ktorých mal konkrétne na mysli a ku ktorým hovoril? Medzi ľuďmi, ktorí nepočuli, však oná ziirišská študentka, vedou stiesnená a nenachádzajúca žiadnu súvislosť, určite

nepatrila.

Steinerove výzvy zostávali nevypočuté, bez účinku. O sedem rokov neskôr, keď sformuloval a publikoval náčrt fyziologickej trojčlennosti, po dlhej práci bez akejkoľvek podpory zo strany vedcov a lekárov, povedal: „*Ach, vynaložil som toľko námahy, aby som primäl týchto ľudí postaviť most. Čo by sa bolo stalo, keby fyziológ či biológ so všetkými špeciálnymi vedomosťami, ktoré sa dnes dajú v tejto oblasti získať, spirituálne prepracoval fyziológiu či biológiu tak, že by ani nemusel použiť naše výrazy, ale spracoval by tieto jednotlivé vedy v našom duchu?*“¹¹ Odkázaný len sám na seba, bez spolupráce s klinikami a vedeckými výskumnými ústavmi nemohol Rudolf Steiner pôsobiť v rámci medicíny v pravý čas a dosť radikálne; výsledky jeho antropozofických výskumov si vyžadovali klinické a ďalšie experimentálne spracovanie prírodovedeckými metódami, aby si mohli nájsť cestu do terapie a vedeckej a verejnej diskusie. Steiner nepotreboval tých pár teozoficko-antropozofických domácich lekárov, ale významné hnutie na klinikách a vo vede, ktoré by s celou intenzitou pracovalo na nutnej reforme medicíny i jej štúdia. Veľmi dôrazne a podrobne o tom hovoril prinajmenšom *raz* - 26. októbra 1916 v St. Gallene:

Prostredníctvom (...) duchovnovedeckého poznania budú v ľudskom organizme odhalené súvislosti, z ktorých dnešná lekárska veda pozná iba niektoré detaily. Zaiste, prezieravejší vedci často tieto veci inštinktívne tušia; tým ale vývoj nemôže dostatočne rýchlo napredovať a môžeme povedať, že keby nevládlo takéto fantastické odmietanie všetkého duchovnovedeckého práve v oblasti medicíny a ak by medicína neusilovala o to, aby sa stala monopolom moci príslušných úradníkov a vlády, mohlo by sa práve na poli medicíny vykonať neuveriteľne veľa pre blaho ľudstva. Tu by ste mohli povedať: Ved' duchovnému bádateľovi nič nebráni v tom, aby tento pokrok vyvolal! - Ale tu sa veci zastierajú, pretože to nie je pravda. Materialistická činnosť, aká dnes vládne, v skutočnosti bráni duchovnému výskumu v tom, aby zasiahol. Pretože je úplne nesprávne si myslieť, že duchovný bádateľ, ktorý dnes do týchto záležitostí vidí, môže v každom prípade pomôcť jednotlivcovi. Bráni mu v tom vonkajšie materialisticky založené praktikovanie medicíny, a bude mu v tom brániť čoraz viac, pokiaľ bude táto medicína i naďalej trvať na materialistických základoch. Duchovnému bádateľovi v oblasti medicíny nemožno povedať: „Tu je Rhodos, tu tancuj“ pretože mu nikto nedovolí, aby si pre tento tanec uvoľnil nohy. Iste, všade sa budú uskutočňovať všakovaké snahy, hodné uznania, ktoré sa postavia proti vládnúcemu materializmu v medicíne; ale všetky tieto úsilia nestačia, pretože chýba predovšetkým jasné poznanie, že by sme čisto materialistickej medicíne mali nielenže v niečom odporovať, ale že je v prvom rade nutné pracovať - avšak v duchovnovedeckom zmysle! - s tým, čo si moderná medicína vydobyla: totiž s vonkajšími prostriedkami, ktoré práve v tejto oblasti potrebujeme. Však by sa ľudstvo veľmi čudovalo, čo by z toho asi vzniklo, keby sme dnes vstúpili na kliniky a do pitevní s duchovnovedeckými názormi a vniesli názory duchovnej vedy i do ďalších

pomocných zdrojov a prostriedkov lekárskej praxe. Snahy by sa mali uberať práve týmto smerom. Nie opovrhovanie materialistickou medicínou, naopak - úsilie musí byť orientované na vnesenie duchovnej vedy do materialistickej praxe. Inak nemôžeme pomáhať ani v jednotlivých prípadoch. V takejto krátkej prednáške nemôžeme načrtnúť súvislosti, prečo to tak byť nemôže; tak to ale je. Preto by sa mohlo práve v tejto oblasti, ktorá tak úzko súvisí i s vonkajším blahom človeka, v prípade odhodenia určitých predsudkov urobiť až neuveriteľne veľa J

A Ita Wegmanová? Ako lekárka zirišskej ženskej kliniky pravdepodobne túto prednášku v neďalekom St. Gallene navštívila, určite si však o dva mesiace v samotnom Zurichu vypočula podobné Steinerove slová, okrem iného i toto:

[Materializmus v medicíne] nemožno vylepšiť tým, že ten či onen bude robiť to alebo ono určitým spôsobom, ale iba tak, že si spoločná vôľa väčšieho počtu ľudí skutočne vynúti také praktikovanie medicíny, ktoré umožní, aby do nej prenikli duchovné princípy."

Chápala Ita Wegmanová, že tým bola myslená i ona? Prečo Rudolf Steiner vyslovil tieto vety len vo Švajčiarsku (v prednáškach o spojení medzi živými a mŕtvymi), a nie v Kasseli, Stuttgarte alebo Mníchove? Počítal v tomto ohľade stále viac s podnikavou Itou Wegmanovou, ktorá sa síce cítila vedou „stiesnená“, ale disponovala čínorodosťou a silou srdca a ako lekárka pracovala práve vo Švajčiarsku, v krajine, ktorá nebola zapojená do vojny, v krajine, v ktorej pracoval a býval aj on? Dôležité

%&

otázky, ktoré by sme si mali položiť, na ktoré je ale ťažké odpovedať.

Jedno je však jasné: Ita Wegmanová kráčala ďalej svojou *vlastnou* cestou - aj ona konala istým spôsobom „to alebo ono“ a zanedlho po st.-gallenských a zurišských poznámkach si otvorila prax v Zurichu-Hottingene. Aj ona potrebovala čas, veľa času, aby pochopila, o čo išlo Steinerovi a čo bolo v hre. Až v januári 1919 mu dokázala poslať nasledujúce vety:

Nezdá sa mi to správne, že nemôžem byť v Dornachu, kde mám tak veľa pacientov, takže v poslednom čase ma veľmi často napadá otázka, či by nebolo lepšie presunúť si bydlisko do Bazileja, aby som bola v blízkosti Arlesheimu a Dornachu. *Som pripravená urobiť to, čo je v zmysle antropozofie vhodné a čo Vy považujete za dobré*.....35
!

/

/ -

Ita Wegmanová
Dornach

Pridržala sa toho, čo jej Steiner vtedy povedal: viac jej už poradiť nemohol. Podľa neho mala teraz z vlastnej sily činiť to, k čomu ju nabádala jej bytosť. ' Slová „*moja bytosť*“ sa k nám budú vracat' častejšie, ukrývajú totiž v sebe veľkú hĺbku, ba tajomstvo, ktorým by sme sa mali zaoberať. Wegmanová mala precitnúť práve v hlbokkej dimenzii tejto „bytosti“ - kvôli tomu, čo bolo spojené s jej životom a tým i s jej poslaním, kvôli tomu, čo už bolo, i kvôli osudu, ktorý sa práve odvíjal. Tu, v tomto duchovnom priestore, jej Rudolf Steiner nemohol a nechcel radiť; nebol to on, kto mal niečo „považovať za dobré“ - ona sama musela nájsť smer, ktorým sa uberala cesta, práca a osud.

Od tohto času bola Wegmanovej práca orientovaná na Dornach, pokúšala sa získať iných pre svoj stále konkrétnejšie sa črtajúci plán kliniky v blízkosti Rudolfa Steinera, kliniky, ktorá by bola spojená s výskumným ústavom a mala pobočku na juhu. Významnému lekárovi Ludwigovi Nollovi, ktorého si Rudolf Steiner vážil ako vtedy žiadneho iného antropozofického lekára a na ktorého Steiner sa bezvýhradne a s dôverou spoliehal, o rok neskôr do Dornachu napísala:

Viete, že sa snažím založiť sanatórium, kde by mohli byť pacienti ošetrovaní podľa návodov dr. Steinera. Toto sanatórium má byť *voľne prístupné* všetkým lekárom a nemá nikomu osobne patriť. Keďže táto veľká vec musí vychádzať zo Švajčiarska, aby ju mohol prijať *celý svet*, sanatórium i výskumný ústav musia byť vo Švajčiarsku. Moja otázka teda znie: nemali by sme zjednotiť svoje sily, aby sme to dokázali zrealizovať? Zostaňte vo Švajčiarsku a venujme sa spoločne tejto tak potrebnej zakladajúcej práci! (...) Myšlienka sama

¶

o sebe je životaschopná a myslím, že je to jediný spôsob, ako je možné niečo dosiahnuť. Čakala som až do poslednej chvíle, pretože som dúfala, že budete ochotný so mnou hovoriť. Čas nás ale tlačí a mne je táto veľká a obsiahla záležitosť *natoľko* blízka, že neváham urobiť ešte jeden pokus, aby bolo z mojej strany vykonané všetko preto, aby sme sa dostali k spoločnej práci. Premyslite si tieto veci presne do detailov. Je nutné, aby sa všetko sústredilo okolo Dornachu, prostredníctvom Švajčiarska sa Goetheanum musí stať záležitosťou celého sveta. Nemecko musí prijať nové idey, ale v stave, v ktorom sa teraz nachádza, nemôže robiť pre svet propagandu. Je tu drobný rozdiel medzi tým, čo bolo predtým a čo je teraz. (...) Ak Vy a dr. Steiner budete súhlasiť, mohol by byť vystavený dokument, v ktorom sa stanoví, že my obaja sa chopíme iniciatívy, aby sme zmienenu vec uskutočnili a dali všetkému podnet, a som presvedčená, že čoskoro budeme môcť stavať alebo prejsť ku kúpe. Dúfam, že som Vás neurazila a že ma natoľko dobre poznáte, že viete, že to s uskutočnením ideí a podnetov dr. Steinera myslím vážne.¹¹

Ita Wegmanová poslala tento výnimočný list na *veľkonočný pondelok* roku 1920 do Dornachu. „Čakala som až do poslednej chvíle, pretože som dúfala, že budete ochotný so mnou hovoriť. (...) Dúfam, že som vás neurazila a že ma dobre poznáte (...).“ Písala mu z Zurichu, kam sa nakrátko vrátila, do Dornachu, kde 34 študentov medicíny a lekárov už od 21. marca navštevovalo lekárske prednášky, ktoré im Rudolf Steiner ponúkol po skoro dvoch desaťročiach čakania...

Teraz sa konečne malo a mohlo očividne niečo stať - „Prichádzajúci deň“ (Akciová spoločnosť na ochranu hospodárskych a duchovných hodnôt, založená v r. 1920; predsedom dozornej rady bol do r. 1923 Rudolf Steiner, *pozn.prekl.*) chcel, aby bola s podporou Rudolfa Steinera založená antro- pozoficky zameraná klinika v oblasti Stuttgartu a boli vybudované zariadenia na vedecký výskum a spracovanie liečiv. Účastníci kurzu podpísali vyhlásenie, konali sa rozhovory. Ita Wegmanová vedela o všetkých týchto zámeroch. Predsa bolo pre ňu z iniciatívy jej vlastnej, *osobnej* zodpovednosti naliehavo nutné pôsobiť v bezprostrednom pracovnom a životnom okruhu Rudolfa Steinera. Pre túto iniciatívu hľadala spolupracovníkov. V tomto čase napísala Oskarovi Schmiedelovi:

Nie je nutné, aby sme sa vo všetkom, čo konáme, najprv pýtali na radu dr. Steinera, aj tak nám to nepovie, pretože naše konanie musí vychádzať z nás samých. Ak je to, čo konáme, správne, pomôže nám, a keď nie, nuž to potom musíme vziať na seba a budeme tak bohatší o ďalšiu skúsenosť. Teraz je teda nutné „konať“, nie hovoriť, a dlhšie už nečakať; nemusí to byť hneď veľké, akurát musíme začať.²⁰

Vo Wegmanovej žilo zároveň čosi ďalšie, čo si stále zreteľnejšie uvedomovala. Niečo ako „*túžba*“ sa stále viac uplatňovalo a vyžarovalo z hlbokých vrstiev duše, spojené s jej „*bytosťou*“.¹¹ Nikomu sa s tým nezdôverila, len v zápiskoch neskôr nachádzame vety:

Mocná intelektualita v prednáškach lekárskeho kurzu
moje rozhodnutie prísť do Dornachu môj úžas nad touto

intelektualitou moja túžba po obnovení mystérií. ”

Nakoniec si ešte na jeseň 1920 kúpila dom v Arlesheime, dala ho prestavať a napísala Rudolfovi Steinerovi: „Dúfam, že súhlasíte.“¹ Presne o deväť mesiacov bolo všetko pripravené.

„Ako to všetko asi prijme, “ pýtala som sa sama seba, keď som pozvala nášho cteného učiteľa Rudolfa Steinera, aby si prezrel inštitút, keď už bol celkom hotový a pripravený na príjem pacientov. S búšiacim srdcom som mu ukázala miestnosti, vymaľované rôznymi farbami, ošetrovňu a verandy; čo na to povie? A nezabudnuteľný zostane pre mňa okamih, keď sme došli na najhornejšie poschodie a odobrali sa k verande, aby sme videli ten krásny výhľad z Arlesheimu na Vogézy - Rudolf Steiner sa obrátil ku mne, podal mi ruku a vyriekol slová, že chce so mnou pracovať, že mu vznik inštitútu urobil radosť, chcel by mu dať názov Klinicko-terapeutický inštitút a teraz by k tomu chcel spoločne so mnou vypracovať prospekt.¹

V poznámkach nachádzame prosté vety:

Požehnanie, súhlas so všetkým; sľub:
navzájom spolupracovať.⁵

A krátko na to:

Intenzívna práca s dr. Steinerom, veľa pacientov
spracovanie liekov - laboratórium Schmiedel
prítom vždy túžba po ešte hlbšom preniknutí do
mystérií.

Ita Wegmanová bola veľmi výnimočná lekárka. Ľudia, ktorí ju zažili, boli často doslova otrasení tým, čo sa im pritom zjavilo. Kto pozoroval jej konanie zvonku, teda mimo situácií z lekárskej praxe, a pristupoval voči nej pozitívne a bez predsudkov, videl rozhodnú, bojovnú a odvážnu stránku jej bytosti, videl odhodlanosť, s ktorou sa púšťala do nevyhnutných záležitostí. Tieto vlastnosti sú podstatné i v rámci liečiteľského umenia, predovšetkým však v spiritualizovanejšej, zvnútornenejšej forme. Ak sa podriadiť tomuto procesu premeny prostredníctvom duchovného školenia, môže začať pôsobiť to, čo Steiner nazval „odvahou liečiť“ a - v širšom kontexte - vôľou k osudu a karme terapeuta; je to sila preniknutá Kristom, ktorá sa celá dáva do služieb prekonania choroby a v duchovnom zmysle na seba prevezme veľa, alebo dokonca všetko. K tomu bola Ita Wegmanová obzvlášť spôsobilá a v pravom zmysle slova predurčená, pretože mala úplne osobitý, hlboký vzťah k prírodným procesom, boli jej dôverne blízke. Mnohí ľudia, ktorí v nej tieto rozličné kvality dokázali vnímať, sa pýtali na osudové pozadie jej bytosti. Niektorí z nich zachytili jednotlivé aspekty terapeutického pôsobenia Wegmanovej vo svojich spomienkach. Rád by som citoval tri takéto spomienky - pochádzajú od významných osobností, spolupracovníkov Ity Wegmanovej, z ktorých každý k nej mal osobitý vzťah: boli to liečebný pedagóg a lekár Karl Kônig, maliarka Liane Collot d'Herboisová a napokon lekárka Madeleine van Deventerová.

Jej bytosť bola skutočne kráľovská! To neznamená, že bola neprístupná, rezervovaná alebo ľahostajná voči núdzi a udalostiam tej doby. Bola kráľovská a predsa vyžarovala hlboký sesterský cit. Pre ňu si boli všetci rovní. Či sa už starala o postihnuté dieťa, kričiaceho blúznivca, pruského generála alebo anglického grófa, o mladého lekára, študenta medicíny či zdravotnú sestru, záhradníka alebo žobráka - prihovárala sa ku všetkým rovnako: ako sestra k bratovi. A predsa bola kráľovská a mala štýl. (...) Vždy, keď som ju stretol, som si musel povedať: „Homo sum, “ pretože tento pocit z nej vyžaroval a človek ho mohol zažiť. Vedela byť nežná, plná lásky a oddanosti, robiac si starosti o každého, kto bol v núdzi. Vedela počúvať každého, kto k nej hovoril. Keď počúvala, všetko, čím sa predtým alebo potom zaoberala, odložila nabok; bola tu úplne pre tohto jediného človeka. Vedela byť i zlostná, dokázala kričať a plakať od zúfalstva: „Homo sum“

- som úplne človekom - kráľovským, ale predsa zároveň pre každého bratom. (...) Tento duch bratstva, ktorý šírila na všetkých ľuďoch, sa odrážal i v jej terapeutickej práci. Táto bola vynikajúca, pretože bola nepochybne najlepším lekárom, akého som kedy stretol. Nemyslíte si, že bola vychytralá; bola múdra. Tým či oným spôsobom využívala všetko na liečenie: liek, masáž či silné slovo, milý pohľad, hudobnú skladbu, obraz, prechádzku krajinou - použila, čo bolo práve k dispozícii. Ita Wegmanová rozpoznala spoločný duch bratstva vo všetkom, čo bolo živé, oduševnené, zduchovnelé, a využila to na liečenie. (König¹⁶)

Keď navštívila pacienta, neprichádzala k nemu s vopred pripravenými predstavami. Skôr sa úplne vnútorne vyprázdnila. Obvykle jej niekto vysvetlil, na

ckú chorobu dotýčny trpí, ale nekládla na to nejaký / dôraz: všetko chcela vidieť vlastnými očami.

Väčšinou si sadla si k chorému na posteľ, úplne uc otvorila a s prázdny m vedomím sa naladila na príslušnú chorobu. Potom čakala až dovtedy, kým situáciu vnútorne nezvládla. Tak určovala diagnózu. (Collot d'Herboisová²)

Jedna pacientka ochorela na peritonitídu s vysokou horúčkou. Príznaky choroby boli tak hrozivé, že i skúsené kolegyne sa vzdali akejkoľvek nádeje. Dr. Wegmanová strávila tri dni a tri noci takmer bez prestania pri lôžku pacientky. Mala k dispozícii dvoch asistujúcich lekárov a dve sestry. Vytrvale vykonávala, najčastejšie osobne, rôzne terapeutické opatrenia: napäté telo masirovala liečivými olejmi, dávala pacientke klystíry, injekcie a podávala jej malé dúšky šampanského. Atmosféra v izbe bola takmer neznesiteľná, vnímali sme ju ako „obťažka- nú démonom“. My, mladší pomocníci, sme to znášali len ťažko a preto nás často posielala von, aby sme sa osviežili v záhrade. Trochu zahanbení sme prišli na to, že dr. Wegmanová vôbec nepotrebuje vystriedať.

Po troch dňoch bolo to najhoršie za nami, teplota sa znormalizovala, výživa bola opäť možná - pacientka úplne vyzdravela, hoci až po dlhej rekonvalescencii. (Deventerová¹)

Osudové pozadie týchto pozorovaní bolo dôverne známe len Rudolfovi Steinerovi, ktorý v tom čase arlesheimskú kliniku často navštevoval. On vedel, aké konkrétne sily žili v Ite Wegmanovej.

„Požehnanie, súhlas so všetkým; sľub spoločne pracovať.“ Spolupráca medzi Itou Wegmanovou a Rudolfom Steinerom začala v lete 1921; avšak bol to iba začiatok. Hoci Steiner konal vizity s duchovnovedeckým doplnením diagnostiky a terapie,

doporučoval lieky, spôsoby liečenia umením a meditácie s chorými - to všetko bolo ale možné i počas Steinerových návštev na štutgartskej klinike „Prichádzajúceho dňa“. V obmedzenom rozsahu sa to dialo už pred pätnástimi rokmi v súkromnom mníchovskom sanatóriu Felixa Peipersa v anglickej záhrade, kde boli Rudolfovi Steinerovi pravidelne predstavovaní pacienti. Ita Wegmanová a jej mladí nadšení spolupracovníci určite robili všetko s väčším elánom a nové druhy terapie čoskoro rozkvitali k veľkolepému životu. A predsa to pre Itu Wegmanovú nebolo to jediné a podstatné.

Intenzívna práca s dr. Steinerom, veľa pacientov spracovanie liekov - laboratórium Schmiedel pritom vždy túžba po ešte hlbšom preniknutí do mystérií.

To „podstatné“ nebolo ešte dost' výrazné a neprejavilo sa; tiež tu bol ešte stále odstup, veľká vzdialenosť od Rudolfa Steinera. Aký *odstup* vládol vtedy vo vzťahu Wegmanovej k nemu, i to, aká svojvôľa v nej vtedy pôsobila, jasne ukazujú dva listy Rudolfovi Steinerovi a Hilme Walterovej, jej obľúbenej kolegyni, z mája 1922. Rudolfovi Steinerovi, ktorý bol na cestách, vtedy napísala:

Vážený pán dr. Steiner. Tu je všetko v poriadku. List s návodom na liečbu tých troch pacientov som dostala, za čo Vám ďakujem. Bolo to ťažké nájsť tie bylinky. Zostávam s veľkou úctou, Vaša oddaná Ita Wegmanová. (11. 5. 1922“)

Hilme Walterovej o dva dni neskôr píše:

&%

Svoju cestu do Škandinávie som predsa nepresadila. Výdavky boli privysoké a keď som o tom hovorila s Rudolfom Steinerom, povedal trochu vyčítavo: „Áno, ale môžete opustiť Dornach?“ a prosil ma, aby som všetko presne povedala Bockholtovej a informovala ju o alternatívnych možnostiach. A tak mi už prešla chuť a zostala som pokojne doma. (13. 5. 1922)

„*A tak mi už prešla chuť...*“ Niekoľko priamych a bezprostredných slov, týkajúcich sa historicky nepodstatnej udalosti, nepodareného plánu na cestu, ktoré aj napriek tomu veľa napovedajú. Wegmanová rešpektovala Steinerovu kritickú otázku a zostala „pokojne“ na mieste, ako napísala Walterovej - alebo možno predsa len rozhorčená a nespokojná, pretože sa cítila zadržovaná a brzdená vo svojich zámeroch? „*Niečo sa mi nepáčilo*“ - tento obrat sa v jej listoch z raného obdobia často opakuje. Ita Wegmanová ešte nežila skutočne v Steinerovej prítomnosti, nebola prijatá do jeho duchovnej sféry, delila ju od neho určitá vzdialenosť, i keď sa samozrejme prikláňala k nemu. Môžeme predpokladať, že s údivom, úctou, ale tiež spýtavo, zápasiac o vlastný postoj.

O niekoľko mesiacov sa však k nemu priblížila viac. Bola to noc, ktorá sa hlboko zapísala do osudu Rudolfa Steinera, Antropozofickej spoločnosti i do osudu Ity Wegmanovej. Onej silvestrovskej noci vypukol požiar a v ňom zhorelo Goetheanum, na ktorom celé roky pracovali ľudia mnohých národností, a pre ktoré sa Rudolf Steiner úplne obetoval - bola to noc plná pozemskej skazy. O svojich zážitkoch s Rudolfom Steinerom v týchto chvíľach neskôr napísala síce len pár, zato však podstatných

&&

viet, v ktorých sa okrem iného uvádza:

Dr. Steinera bolo možné vidieť všade, bol tu v okolí, ktoré prešiel azda všetkými smermi, tu zasa v stolárskej dielni, stále s veľmi smutným výrazom, hoci bez vzrušenia, ale plne si vedomý, čo týmto činom ľudstvo stráca. Dr. Steiner sa o ôsmej hodine ráno ešte raz zastavil pred troskami budovy, ktorá stále ešte horela a dymila. Väčšina ľudí odišla domov, budova bola prázdna, zatiaľčo verné duše znovu upratovali ateliér a opäť pripravovali stolársku dielňu pre prácu. Stál tu sám a pozeral sa na to spustošenie. Odvážila som sa k nemu s pokorou pristúpiť bližšie, ale zmohla som sa iba na slová, že je to pre nás strašné. Áno, povedal, všetko sa to teraz zapísalo do svetového éteru.¹⁾

„Odvážila som sa k nemu s pokorou pristúpiť bližšie“

- Ita Wegmanová sa pohla k Rudolfovi Steinerovi, ktorého v hlbokých rovinách svojej bytosti teraz chápala oveľa viac než celé roky predtým. Povstalo v nej pochopenie plné účasti, cítenie a tušenie toho, čím Rudolf Steiner bol, ako to s ním vyzeralo, čo vlastne potreboval a ako mu bolo možno pomáhať, a zasiahlo ako zmena do jej vlastnej vnútornej štruktúry. S jej pribúdajúcim sebapoznaním sa tak začal rozvíjať vzťah, ktorý prvýkrát krátko zažiaril na Turíce 1907, avšak až teraz sa stal skutočnou blízkosťou, ktorá sa postupne mohla rozvíjať.

(Ita Wegmanová) mala vždy silnú vôľu k nezávislosti, chcela uskutočniť všetko z vlastnej sily. Odteraz však dokázala byť úplne k dispozícii Rudolfovi Steinerovi. Skoro ráno, po noci, kedy nastal požiar, vystúpili Rudolf Steiner a Ita Wegmanová na vršok. Mlčky sme sa okolo nich zhromaždili. Tu Rudolf Steiner povedal: *Práca pokračuje ďalej - budeme znovu stavať.* (Madeleine

&

V ďalších mesiacoch po požiari vstupuje Rudolf Steiner do súdneho konania s istou antropozofickou spoločnosťou, ktorej zlyhanie a zruinovaný stav bol podľa neho jednou z príčin katastrofy. Ak si knihu „Osudný rok 1923 v dejinách Antropozofickej spoločnosti“, ktorú vydala Hélia Wiesbergerová v roku 1991, preštudujeme celú (má 954 strán), nebudeme tieto formulácie považovať za prehnané. Počas nespočetných nočných schôdzí a hlasovaní, v rôznych príhovoroch a prednáškach sa Steiner pokúšal podnietiť „sebauvedomenie“ antropozofov a spolu s nimi prísť na to, čo prácu spoločnosti vlastne ochromovalo - čo umožnilo, aby vedecké úlohy zostali nespracované, zabránilo úspešnému položeniu mnohých nových základov, odstrašilo mladých ľudí atď. Ak Steiner už päť týždňov pred požiarom povedal Friedrichovi Husemannovi, že „z lekárskeho kolégia vyšla extrémnejšia opozícia než od kohokoľvek v spoločnosti“¹ \ jeho výmena názorov so spolkom lekárov Klinicko-terapeutického inštitútu v Štuttgarte bola asi zo všetkých najostrejšia. Od tejto lekárskej spoločnosti po celé roky, ba dokonca desaťročia očakával tú najdôležitejšiu vedeckú prácu i jej predstavenie na verejnosti, publikáciu „Vademecum“; zo Steinerovho pohľadu sa ale neudialo nič a drahocenný čas ubiehal osudovo nečinne. Ak dnes čítame rozhodujúci „pohovor“ s lekármi z 31. januára 1923, udivuje nás, že Ludwig Noll, Friedrich Husemann a Felix Peipers vôbec ešte našli odvahu k ďalšej lekárskej spolupráci - tak dôrazná a tvrdá bola reč Rudolfa Steinera.

Keď Steiner o pol roka neskôr, počnúc prednáškou z 28. 8. 1923, začal nové umenie liečiť predstavovať v mnohých ukázkach neantropozofickým lekárom i záujemcom z radov verejnosti, o štutgartskom inštitúte sa už nikde nezmieňuje - akoby vôbec neexistoval. Namiesto toho tu však veľmi jasne hovorí:

Mali by sme tu zvlášť upozorniť na Klinicko-terapeutický inštitút v Arlesheime pod vynikajúcim vedením pani dr. Wegmanovej, ktorá pôsobí blahodarne pre tento inštitút, pretože má to, čo by som rád nazval odvahou liečiť.⁵⁴

Rudolf Steiner vyslovil tieto slová vo Walese, na jednom z miest krajiny, ktorá má hlboký vzťah k hyberským mystériám i k veľkému michaelskému prúdu⁵. Tu, a nie v Dornachu či vo Štuttgarte, zazneli slová o *“odvahe liečiť”*, tu prvýkrát hovoril

I o Ite Wggmanovej. Pricestovala sem za ním, bola pri tom a hlboko vnímala celú duchovnosť tejto krajiny. Neskôr napísala:

Tu sa mohlo hovoriť inak, než v iných krajinách; akoby tu bolo pochopenie pre duchovný svet prístupnejšie, akoby sa poslucháčom, hoci prišli z iných krajín, dostalo viac možností načúvať jemným impulzom, ktoré im tu zaznievali zo všetkých strán z prírody, a stúpať v súlade s týmto vnímaním do oblastí duchovno-duševného. A každý, kto mal šťastie a mohol sa v tomto čase raz či viackrát rozprávať s Rudolfom Steinerom, vie, že tu bolo prítomné akési výnimočné súznenie, niečo, čo bolo súčasťou atmosféry a dávalo rozhovorom zvláštny ráz. Vôkol sa vznášala prastará múdrosť, prastará tradícia; bolo to, akoby sa slovami Rudolfa Steinera táto pramúdrosť prebúdzala z hlbokého spánku - vnímalo to veľa priateľov, ktorí tu boli. Všetko antropozofické tým získalo hlbšie čaro, než malo predtým. Žitie a tkanie duchovna uprostred fyzická, o čom učí antropozofia, sme pociťovali oveľa vrúcnejšie. Človek cítil, že je duchovnu bližšie...³⁾

Ita Wegmanová, ktorá musela počas ôsmich mesiacov, ktoré uplynuli od požiaru Goetheana, vo svojej duši veľa premôcť, sama patrila k tým, ktorých postretlo šťastie, „v tomto čase sa raz či viackrát rozprávať s Rudolfom Steinerom“. Vo Walese, krajine mystérií, mu konečne povedala o svojej *túžbe* po mystériách a pýtala sa, prečo vlastne boli lekárske prednášky zamerané tak intelektuálne. Rudolf Steiner zrejme na túto otázku čakal a potvrdil, že je možné rozvíjať novú medicínu mystérií a zdôraznil, že táto sa má opäť prebudíť k životu... O týchto
"
"

48

rozhovoroch si do svojho poznámkového zošitu napísala:

Penmaenmawrská karma
úplne prejavená element
duše
porozumenie z mojej strany
duchovný svet jasal,
povedal³⁾

Podľa Emanuela Zeylmansa van Emmichoven môžeme tieto riadky chápať tak, že sa Ita Wegmanovej krok za krokom odhaľovalo osudové pozadie jej inkarnácie a tým i vzťahu s Rudolfom Steinerom - proces, ktorý vo Walese konečne vyvrcholil: „*Karma sa úplne prejavila*“. Bola prebudená v okultnom zmysle. Dlhoročný proces školenia, priblíženie sa Rudolfovi Steinerovi, narastajúce od požiaru Goetheana, dosiahli prvý vrchol; vrchol, ktorý prvýkrát umožnil a otvoril novú, intenzívnejšiu formu ďalšej práce, skutočnej ezoterickej spolupráce. Uplynulo skoro na deň presne dvadstatjeden rokov, prešli tri sedemročia odvtedy, čo Rudolf Steiner 16. 8. 1902 vyriekol vetu: „*Chcem stavať na sile, ktorá mi umožní priviesť 'žiacov ducha' (duchovných žiakov) na cestu vývoja*.“ Teraz teda dosiahol skutočný duchovný žiak dôležitý, ústredný cieľ vývoja. „*Duchovný svet jasal, povedal*.“

Keď sa Rudolf Steiner, Mária Steinerová, Ita Wegmanová a ďalší vracali začiatkom septembra z cesty po Anglicku, bolo medzi nimi i deväťročný dieťa. Sandroe Staughton pochádzal z Ameriky a jeho

rodičia ho v Ilkley odovzdali Rudolfovi Steinerovi s prosbou o pomoc - zaostával totiž vo vývoji, bol nepokojný a ťažko zvládateľný Ešte v Anglicku preňho Rudolf Steiner napísal túto meditáciu:

Slnko, čo nado mnou stojí, dáva mi svetla dar.

V tom svetle Boh mi zošle vznešenú silu žiť a silu Boha, ktorá všade žiari, v každom kameni, vo všetkých rastlinách, zvieratách i ľud'och; a ak i v mojom srdci môže bývať láska, tak vchádza Božia sila aj do mňa samého, veľká Božia sila, ktorú daroval Kristus človeku na Zemi.

Ďakujem za ňu každý deň, v ktorom môžem žiť.

*Amen}**

Dr. Hilma Walterová prijala Sandroe 6. septembra do Klinicko-terapeutického inštitútu v Arlesheime, na kliniku Ity Wegmanovej. Wegmanová sama neskôr povedala, že Rudolf Steiner položil v lete 1923 v Anglicku, kde pred 40 lekármi hovoril o antropozofickom liečiteľstve, základ lekárskej sekcie.¹⁹ Do vytvárajúcej sa „sekcii“ sa takto od začiatku zapísalo Itino poznanie karmy *a s ním* i osudu detí, vyžadujúcich duševnú opateru - stopa, skoro runa, tajomný znak osudu, ktorý nemôžeme prehliadnuť.

K tomu patrí aj skutočnosť, že Rudolf Steiner

onedlho po návrate z Anglicka, večer 24. septembra, dostal súrnu, úchytkom napísanú správu:

Milý pán doktor, hneď ako som prišla domov, našla som Paula, ktorý mal od včera znovu astmu, v strašne zlom stave. Bol to náhly kolaps a teraz sa obávam, že zomrie. Vaša Ita Wegmanová.

INSTITUT
ARLESHEIM
MARGARETE
WEGMANOVÁ
KLINIK
CLINIC ARLESHEIM

*Lieber Herr Doktor,
Als ich zu Hause kam fand ich
den Paul, der seit geradem Asthma
hatte in einem furchtbaren schlechten
Zustand. Als ein Kolaps und*

Paul, chlapec chorý na astmu, takisto deväťročný, pobýval na klinike Ity Wegmanovej veľmi rád, pretože tam sa mu choroba veľmi zlepšila a vďaka pobytu v Arlesheime mal možnosť navštevovať školu Friedwart pri Goetheane. Na jeho narodeniny, 24. septembra, však nastala ťažká recidíva. Rudolf Steiner, v ktorom ešte v tieto dni doznieval pobyt v Penmaenmawre (a pravdepodobne i rozhovory s Itou Wegmanovou) a maľoval obraz „Kameň druidov“, sa po obdržaní správy ihneď poponáhlal na kliniku. Spolu s lekárkami Itou Wegmanovou, Hil-mou Walterovou a Margaréte Kirchner-Bockholtovou bojoval až do ďalšieho rána o život dieťaťa, ktoré však nakoniec zomrelo.

&

O niekoľko hodín neskôr sa Rudolf Steiner vydáva na cestu do Viedne na michaelské prednášky a pohovory. Tu vo Viedni, kde prežil svoje mládenecké a študentské roky, sa Rudolf Steiner prvýkrát vyslovil, že spolu s Itou Wegmanovou napíše knihu o medicíne...

Spoločná práca na knihe „Základy rozšírenia liečiteľského umenia podľa duchovnovedeckých poznatkov“ sa mohla uskutočniť len na základe udalostí v Penmaenmawre. Pracovalo sa po večeroch v ateliéri Rudolfa Steinera, v bezprostrednej blízkosti plastiky Krista, pričom na úvod vždy zaznel Otčenáš.

Keď to všetko uvážime, asi si dokážeme uvedomiť, s akou neuveriteľnou časovou dynamikou prebiehali tieto intenzívne udalosti okolo Ity Wegmanovej i v nej samej. Aký mocný pohyb nastal v nej a v jej vzťahu k Rudolfovi Steinerovi len počas niekoľkých týždňov - aj keď týmto zmenám predchádzali mesiace a roky skrytej ezoterickej práce. Aké otrasy sa vtedy museli odohrávať v jej vnútri...

Z tohto obdobia sa zachoval malý úryvok listu. Ita Wegmanová poslala 30. októbra Rudolfovi Steinerovi list plný váhania a neistoty; mala pocit, že ešte nedorástla veľkosti úlohy, ktorú mala splniť:

Duševne na tom vôbec nie som dobre, mám veľa starostí, tak veľa nepríjemností, som neharmonická, nespokojná atď. Nebude lepšie, ak sa nezúčastním? Vrátim sa tak opäť k sebe. Máte so mnou trpezlivosť?⁴*

Od začiatku septembra, od pobytu v Penmaen-mawri, vzal Rudolf Steiner do rúk jej ďalší vnútorný vývoj so všetkou nástojčivosťou, školiac ju a pripravujúc na to, čo mala vykonať. Ita Wegmanová dostávala každý týždeň nové ezoterické cvičenia, ktoré ju viedli ďalej a ktoré jej mali dať silu, istotu, ale aj schopnosť poznania v oblasti medicíny. Ešte v tom období, v októbri, dal Ite Wegmanovej tieto vety:

Čo hovorím zo svojho fyzického tela je zdanie - musím hovoriť zo svojho éterického tela, preniknúť do pravdivej skutočnosti:

L Duchovia pod zemou, len tlačte na moje chodidlá, nad'alej kráčam i nad vami.

- 2. Duchovia vlhkosti, len hlad'te moju pokožku, tlačím vás na všetky strany*
- 3. Duchovia vzduchu, naplňte moje vnútro. Spájam sa s vami.*
- 4. Duchovia tepla, oduševnite moje vnútro. Žijem vo vás.*
- 5. Duchovia svetla, preniknite duchom moje vnútro. Myslím s vami.*
- 6. Duchovia (chemických) síl, len ochromte moje sily. Chcem vás prekonať.*
- 7. Duchovia života, len usmrťte môj život. Očakávam vás v smrti.*

Taká som, keď to hovorím, v éterickom tele.

Môžete prísť, vy farby, tóny, slová éterického sveta^K

Práca pokračovala s plnou intenzitou. O niekoľko

týždňov neskôr, na vianočnom zjazde Antropozofickej spoločnosti, Rudolf Steiner nakoniec odovzdal Itu Wegmanovej vedenie novozaloženej lekárskej sekcie pri Goetheane. Steiner ju 24. 12. 1923 menoval do predstavenstva týmito slovami:

Predovšetkým na základe skutočností z uplynulých týždňov vám ďalej musím za člena predstavenstva navrhnúť osobnosť, s ktorou mám v súčasnosti možnosť vhodným spôsobom si vyskúšať nadšenie pre antropozofiu, a to tak, že spolu s ňou vypracujem lekársky systém antropozofie: pani dr. Itu Wegmanovú. Svojou prácou - najmä však ponímaním svojej práce - ukázala, že dokáže správne uplatniť antropozofiu v tejto špecializovanej oblasti. A viem, že bude pôsobiť blahodarne. Preto som sa podujal spoločne s pani dr. Wegmanovou vypracovať antropozofický systém medicíny pre ďalšie obdobie. Až sa dostane na svetlo sveta, potom uvidíme, že práve v členoch pracujúcich týmto spôsobom máme skutočných priateľov Antropozofickej spoločnosti.⁴³

„Na základe skutočností z uplynulých týždňov...“ - mohli by sme si položiť otázku, kto z tých takmer osemsto ľudí, ktorí boli vtedy prítomní v stolárskej dielni, mohol (alebo mal) skutočne porozumieť slovám Rudolfa Steinera? Kto vedel o týchto „skutočnostiach“, o intenzite tejto karmickej spolupráce? Odpoveď nie je ťažká: nik iný, než on sám a Ita Wegmanová. Citované slová z prejavu hovoril Rudolf Steiner *k nej*, aby jej pomohol sa orientovať. Okrem toho ich vyriekol do duchovného priestoru, ktorý otvoril počas vianočného zjazdu. Ita Wegmanová ho počúvala *zaplavená slzami*, ako neskôr napísal mladý holandský lekár, ktorý bol pri tom -

' %

Vianočným zjazdom Antropozofickej spoločnosti začal rok 1924, posledný plne činný rok v živote Rudolfa Steinera. Z lekárskeho hľadiska intenzívne spolupracoval výlučne s Itou Wegmanovou; aj keď ešte stále navštevoval štutgartsnú kliniku a na vizitách dával rôzne doporučenia. O štutgartskom klinicko-terapeutickom inštitúte a jeho lekárskom kolégiu však na vianočnom zjazde, orientovanom na budúcnosť, nepadlo ani slovo. Z doby po tomto zjazde sa zachovali dve písomné odpovede Wegmanovej Friedrichovi Husemannovi a Ludwigovi Nollovi; tieto listy boli napísané po dohode s Rudolfom Steinerom a vyjadrovali Steinerov postoj a naladenie. Preto Friedrich Husemann žiada začiatkom februára o rozhovor s Itou Wegmanovou a Rudolfom Steinerom, avšak Wegmanová odmieta, pričom sa odvoláva na množstvo práce a veľa súčasných povinností. Pokračuje slovami:

S Vaším listom som včera išla i k pánu dr. Steinerovi a pán doktor Vám odkazuje, že si nebude môcť v pondelok nájsť čas na tento rozhovor. Pán doktor je zavalený prácou a nechce, aby ho teraz niekto zvonku rušil, aby to už mohol mať konečne hotové a získal tak pevný základ, na ktorom potom môže vo svojej práci stavať. A keď sa stále konajú nejaké pohovory, sústavne ho to vyrušuje. Až tu bude základ, potom bude každý počuť, čo má robiť a ako sa môže zapojiť

O niekoľko mesiacov napísal Ludwig Noll Itou Wegmanovej list, v ktorom položil veľa detailných otázok, týkajúcich sa hnojenia liečivých rastlín, pestovaných v Gmunde, a prosil o zaslanie týchto otázok Rudolfovi Steinerovi („Za zodpovedanie týchto otázok

' &

pánu dr. Steinerovi srdečne ďakujeme a Vám, vážená kolegyňa, zostávame veľmi zviazaní za sprostredkovanie odpovede“⁶⁾). Ita Wegmanová mu 12. 5. 1924 odpovedala takto:

Dr. Steiner nemôže odpovedať na všetky Vaše otázky len tak, pretože ak by sa mal všetkými týmito otázkami dopodrobna zaoberať, to by už túto záležitosť mohol vybaviť sám. A tak sa budeme snažiť zariadiť to tak, že v našom laboratóriu urobíme nejaké pokusy, aby sme videli, ako sa tieto veci dajú robiť čo najlepšie. Akonáhle budeme mať presnejšie údaje a výsledky, oznámime Vám to.

Týmto sa ukončilo spojenie, ktoré napokon, po rokoch čakania, pomáhania a rád, Rudolf Steiner sám prerušil. Steiner už nechcel byť vyrušovaný „zvonku“ - v Arlesheime sa totiž začínala práca, ktorá mala byť vykonaná tými najlepšimi silami, aké boli k dispozícii.

V roku 1924 strávila Ita Wegmanová v blízkosti Rudolfa Steinera, až na niekoľko ciest, ktoré spolu s ním nemohla podniknúť. Vedela, že požiar bol útokom na bytostnú podstatu Rudolfa Steinera, ako ho zranil a ohrozil. Vedela aj to, akú pomoc Steiner potrebuje od ľudí vo svojom okolí, aby mohol vo svojej práci pokračovať. Chcela stáť pri ňom a dokázala to.

Steiner i naďalej podporoval neustály ezoterický vývoj Wegmanovej. Medzi mnohými cvičeniami, ktoré jej dal, nachádzame aj niekoľko veršov, ktorých meditácia mala ešte viac prehĺbiť karmický rozmer ich spolupráce; Rudolf Steiner zrejme žil stále viac z tohto

osudového spojenia a pracovného priateľstva s Wegmanovou, pričom od nej dostával sily, ktoré boli pre ďalší rozvoj antropozofie nenahraditeľné.

V deň jej narodenín, 22. februára 1924, jej daroval verše:

Myse

*Mysliet' na dávne časy žiť v starom
spoločenstve.*

To spája duše.

Rieši úlohy.

*Dovoľuje nájsť duchov, dáva životu
pravdu.*

*Ano, tak to vraj jed**

Len o päť dní neskôr, v deň krstu Rudolfa Steinera, čítame mantru:

*Srdcia vytušia, naznačia karmu ak sa
naučia čítať slovo,*

ktoré v ľudskom živote tvorí.

Keď srdcia hovoria učia sa slovo,

ktoré v ľudskej bytosti tvorí.

Mojej Myse

27. februára 1924“ °

V jej pozostalosti sa našli aj tieto riadky:

*Tisícročnej spomienky vo svetle
ducha obraz mám.*

' (

*Mysinu miernosť ľúbeznú vzlet
Alexandra vidím tam, v láske až po
tieto dni, pohnutím duše spojení
tvorivú silu snovajú, budujú duše
obranu.“⁰*

V roku 1924 začali Ite Wegmanovej pribúdať starosti o Rudolfa Steinera, pretože ho fyzické sily stále viac opúšťali. Môžeme to poznať z listov, ktoré si vymenili na jar a v lete: sú výrazom intenzívneho vzájomného vzťahu. Z týchto listov, ktoré prvýkrát publikoval Emanuel Zeylmans v roku 1990, by som tu rád citoval niekoľko pre nás dôležitých viet:

Moja milá Mýsa-Ita, srdečná vďaka za milý list, ktorý ma veľmi potešil. Dúfam, že sa moja milá Mýsa cíti dobre. Prosím, len žiadne starosti o mňa; budem

')

si dávať skutočne pozor, ako to len pôjde. Doteraz sa dalo všetko prekonať. Mám len trochu viac práce. Bolo by pekné, keby tu Mýsa bola. Ale tieto veci sa musia zariadiť „rozumne“. (1. 4. 1924^M)

Môj milovaný priateľ a učiteľ. (...) Potom by som mala jednu veľkú, veľkú prosbu: bolo by možné v období medzi Bernom a Parížom nezaraďovať žiadne kurzy? Včera som počula, že sa má konať poľnohospodársky kurz. Mali sme predsa *dokončiť knihu* a to je nemenej dôležité ako poľnohospodársky kurz. Znepokojuje ma táto doposiaľ nedokončená kniha, pretože na ňu všetci čakajú. Prosím, nehnevajte sa, že mám tak veľa želaní. Cítim sa teraz úplne osamelá, najradšej by som sa rozbehla za autom. Navštívim dnes náš ateliér a budem tam meditovať, potom budem intenzívne spojená so svojím tak veľmi milovaným priateľom. Čo najsrdečnejšie Vaša Mysaita (8. 4. 1921)

Myslím na Tvoju meditáciu a dbám nevyhnutne na Tvoj ezoter. pokrok, milá Mýsa-Ita. (8. 6. 1924)

Dnes Ti teda môžem poslať len ubezpečenie o tom, že na Teba myslím, i o tom, že tak robím aj v meditácii a pracujem na Tvojom spirituálnom pokroku. Vchádzaš so mnou ako priateľ do duchovných svetov. (10. 6. 1924^M)

Z celého srdca som v myšlienkach s Tebou-, moja milá Mýsa-Ita, si pre mňa dušou, ktorá putuje so mnou. V Tvojej meditácii medítujem s Tebou a opieram sa o Tvoju lásku. (14. 6. 1924⁵⁵)

*Večne žiariace, všade vládnuce svetlo:
Tebe zverujem svoju dušu.
Nech moje duševné svetlo tká v tkanive svetla
svetov.
Cítim sa ako svetlo, svetlo v malom bode;
svetlo, ktoré sa rozprestiera
do nesmiernych dial'av; svetlo,
ktoré nesie celé moje bytie do nesmiernych dial'av.
V nesmiernych dial'avách cítim seba.
Som čisté, presvitajúce svetlo, uchopím svet
duchov na kraji svojej duše plnej svetla,
držím svet duchov svojimi svetelnými
ramenami; cítim sa po tvojom boku, chceš ma
vziať do svetov svetla-ducha.⁶*

V rôznych listoch, ktoré sa zachovali, Rudolf Steiner jasne vyjadril, aký význam nadobudla prítomnosť a pomoc Ity Wegmanovej pre jeho život a prácu. 11. júna jej píše z Koberwitzu, kde sa i napriek jej nesúhlasu nakoniec poľnohospodársky kurz uskutočnil:

Kráčaš vedľa mňa, keď prednášam. (...) Duchovné sily, ktorých výrazom je antropozofia, sa vľúdne a láskavo pozerajú, keď sa opieram o lásku, ktorú prechovávam k Tvojej pre mňa tak drahocennej duši. Je mi tou najmocnejšou oporou.⁷

Význam Ity Wegmanovej pre celú svoju duchovnovedeckú prácu Steiner zdôraznil v krátkej, ale závažnej poznámke v prejave členom Antropozofickej spoločnosti v Anglicku: bolo to 28. augusta v Londýne, presne rok odvtedy, čo sa v Penmaen-mawri prvýkrát zmienil o Ite Wegmanovej, a taktiež na

Goetheho narodeniny. Teraz ju priamo nazval svojou „milou priateľkou a spolupracovníčkou v oblasti medicíny i duchovnej vedy vôbec“^{5*}. Dva týždne predtým, 14. augusta v anglickom Torqu- ay, Steiner prvýkrát hovoril o duchovnovedeckej spolupráci učiteľov a žiakov v Efeze, meste starých mystérií; Steiner tam referoval o tom, ako sa v tejto spolupráci dialogicky uskutočňovalo poznávanie prírody, najmä poznávanie rastlinnej ríše. Po svojom obširnom opise týchto dejov nakoniec zhrnul:

A tak sa v oných starých časoch učil žiak od učiteľa a učiteľ od žiaka. Pretože na jednej strane boli zjavenia duchovno-duševné, na druhej strane duševno- - duchovné. A rozhovor, ktorý sa takto medzi ľuďmi odohrával, poskytoval v ľudskej pospolitosti, v spoločnom ľudskom prežívaní, to najvyššie poznanie.¹¹

Presne o sedem dní na to, 21. augusta, medzi náčrtom života v Efeze a londýnskou poznámkou, opísal Steiner predpoklady „skutočne *iniciovanej medicíny*“ na základe „*spolupráce medzi Itou Wegmanovou a mnou*“. Cesta duchovnovedeckého poznania, nutná pre takúto spirituálnu medicínu, musí nájsť „*oporu a silu vo vývoji síl ľudskej karmy*“⁶⁰, poznanie orgánov nemožno dosiahnuť bez prehĺbeného poznania osudu - tolko Rudolf Steiner.

Aký nesmierne pôsobivý rok Ita Wegmanová prežila! Koncom septembra 1924 bol Rudolf Steiner úplne vyčerpaný. Začalo obdobie jeho pripúta- nosti na lôžko v tzv. „stolárskej dielni“ (*V orig. Holzatelier, pozn.prekl.*), čas jeho ošetrovania a opatrovania Itou Wegmanovou, strávený vo veľkom ústraní. Proti Steinerovej vôli

,

Wegmanová prijala Ludwiga Nolla a tým započala hlboký proces uzmierenia s Rudolfom Steinerom. Celých šesť mesiacov nebola na svojej klinike - zastupoval ju Ludwig Noll. Pri ošetrovaní Steinera sa neustále striedala s Hilmou Walterovou, ktorá v noci spávala v predsieni ateliéru, aby mohla Wegmanovej pomáhať.

Rudolf Steiner bol veľmi chorý a jeho telesný stav bol už dlho veľmi neuspokojivý. O povahe jeho choroby dnes mnohí antropozofovia špekulujú rovnako ako vtedy. Len niekoľkým ľuďom, ktorí boli preňho dôležití, naznačil, v akom zmysle majú uvažovať - a títo ľudia to okamžite pochopili. Patril k nim i Škót Daniel Nicol Dunlop:

Len niekoľko týždňov pred jeho poslednou chorobou som s ním hovoril počas letného kurzu v Torquay o svojich obavách o jeho fyzické zdravie. Pevne, ale veľmi priateľsky ma stiahol nabok a upozornil ma na to, že ohľadne jeho stavu by sme nemali mať žiadne obvyklé predstavy, aké máme o chorobe. Týmito niekoľkými slovami sa mi odhalilo oveľa viac, než obsahoval ich povrchný význam.⁶¹

Bližšie sa Steiner vyjadril v liste svojej žene z 15. októbra 1924 (dva týždne odvtedy, čo zostal pripútaný na lôžko), v ktorom sa nachádza toto vysvetlenie:

M. m. M. (*V orig. M. I. M., skratka oslovenia „Meine liebe Marie“ - „Moja milá Mária“, pozn. prekl.*), povedal som Ti už dávnejšie, že od januára 1923 už nie je spojenie vyšších článkov mojej bytosti s mojím fyzickým telom úplné; v istom zmysle som vo svojom živote v duchovne stratil

bezprostredný vzťah so svojim fyzickým organizmom - nie však s fyzickým svetom. Naopak: schopnosť zdravého posudzovania tohto sveta sa stala silnejšou a úplnejšou. Ale práve preto, že v duchovne sa všetko odohrávalo bez toho najmenšieho zmätku i v prospech fyzického sveta, sily protichodnej strany to skúšajú s fyzickým telom.

Niekoľko dní predtým jej píše práve v tomto zmysle a dodáva:

Všetko je tak jasné. (11. 10. 1924⁶¹)

Ita Wegmanová sa starala o Rudolfa Steinera zo všetkých síl, bola mu vždy k dispozícii, dňom i nocou, s celou svojou bojovnou vitalitou a duševnou silou preniknutou Kristom. V čase Vianoc jej Rudolf Steiner odovzdal tieto verše⁶⁴:

(S

*Myse
K Vianociam 1924*

*V hviezdnom písme vesmíru dá
sa čítať, čo nás spája.*

*V hviezdnom písme, ktoré sa
zjavuje
v hĺbinách srdca.*

*

*V milostnom písme duše žije
verná obeť srdca, ktorú mi denne
prinášaš.*

*Písmo lásky sa stáva
hviezdnym písmom vo vesmírnych výškach. **

*Vo vianočnom čase duša hlboko cíti, čo vnútri žije;
Lásku = hviezdy = písmo vd'aky vrúcne ti
odovzdam.*

*

(%)

V období Vianoc a na sklonku roku 1924, kedy Rudolf Steiner prekonával ťažkú krízu, prišli mnohí antropozofovia - rok po vianočnom zjazde - do Dornachu, aby boli aspoň na tomto mieste v blízkosti učiteľa, ku ktorému už nemali prístup. K nim patril aj štutgartský školský lekár Eugen Kolisko, ktorý bol so Steinerom a Wegmanovou v úzkom kontakte. Ten napokon 30. decembra napísal do ateliéru dlhý ďakovný list, v ktorom nájdeme slová plné jemného citu i prezieravosti:

To, čo robí pani Wegmanová vo vernej opatere, (...) bude lekárovi stále žiarivým príkladom láskavého lekárskeho prístupu. ”

* * *

O tri mesiace neskôr, 30. marca 1925, zomiera Rudolf Steiner v ranných hodinách vo svojom dornašskom ateliéri.

Lahký smútok vládol nad ním v posledných dňoch. Pripadalo mi to, akoby mal riešiť závažné problémy. Žiarivá sila jeho očí mi pripadala slabšia než inokedy a pochytila ma obrovská nevysvetliteľná starosť. Fyzicky nebol jeho stav horší než obvykle, naopak, bol dokonca lepší, môj vnútorný nepokoj tu ale zotrval. Keď som mu v tomto zmysle položila otázku, obišiel ju milými slovami a ubezpečením, že sa cíti dobre.

V nedeľu ráno sa prebudil v bolestiach. Toto ráno sa prvýkrát nepracovalo. Hovorili sme podrobne o bolestiach, ale nebol žiadny dôvod pre obavy. Bolesti

(&

v priebehu dňa zmizli. V tento deň bol výnimočne tichý a trezlivý a dal mi nové podklady k svojmu ošetrovaniu. Ešte v to isté ráno mi odovzdal rukopis, ktorý deň predtým naposledy skorigoval. Bola to naša kniha o medicíne, na ktorej sme už pred jeho ochorením s veľkou láskou a obetavosťou spoločne pracovali. Nedal si vyhovoriť, že urobí korektúry ešte osobne, a tak tu leží kniha ako testament, ako posledná práca jeho rúk. Mal veľkú radosť, keď mi ju dával. „Do tejto knihy boli vložené dôležité veci,“ povedal pritom.

Prepadá ma akýsi vnútorný smútok, keď myslím na to, ako chcel vybudovať medicínu. Chcel nám dať celú merkuriálnu mystérijnú múdrosť, čo sa teraz mohlo udiť len v počiatkoch, a mal v pláne celý rad pokračovaní tejto práve vydávanej knihy.

O štvrtej hodine poobede sa bolesti zopakovali, môj vnútorný nepokoj nechcel ustúpiť, trvala som na tom, že podám správu pani dr. Steinerovej, ktorá pobývala v Stuttgarte. Nezdialala môj nepokoj a z lekárskeho hľadiska skutočne ani nebol dôvod pre tento nepokoj, z hľadiska rozumu bol neoprávnený. Sám doktor nedal najavo nič, čo by mohlo byť podnetom k obavám, dokonca sa pýtal, či bude ateliér vedľa čoskoro hotový, aby mohol pracovať na vnútornej predlohe nového Goetheana. A tak sme vkĺzli do noci. Pulz bol trochu rýchlejší než inokedy, ale silný a pravidelný. Nemohla som sa rozhodnúť, či si ľahnúť, tak som zostala hore a nechala som svietiť svetlo. Na moje veľké počudovanie to doktor dovolil, nikdy predtým som to však presadiť nedokázala, aj keď už boli časy, kedy som sa veľmi strachovala o jeho život. Prečo to?

Vo vedľajšej izbe zostal bdieť i dr. Noll. Predchádzajúca noc prešla pokojne, pozorovala som každý dych, zahĺbila som sa do modlitby, aby som udržala

('

tento drahocenný život. O tretej hodine ráno som spozorovala ľahkú zmenu v rytme dýchania, bolo rýchlejšie, podišla som teda bližšie k posteli. Nespala, pozrel sa na mňa a spýtal sa, či som unavená. S touto otázkou ma predbehol, čo ma nesmierne dojalo. Pulz nebol už tak silný ako predtým a bol oveľa rýchlejší. Zavolať som dr. Nolla, aby som sa poradila, čo robiť. Doktor sa vôbec nečudoval, že ho tu vidí takto uprostred noci, a priateľsky ho pozdravil. „*Vôbec mi nie je zle,*“ povedal, „*len nemôžem spať.*“ A tak sme zhasli svetlo. Ale o štvrtej ma zavolať, pretože bolesti sa vrátili. „*Hned' ako sa rozvidnie, budeme pokračovať v liečbe, ktorú som stanovil,*“ povedal. Chcel nám dopriať pokoj a touto vetou znova dokázal, že vždy myslel na niečo iné, len nie na seba. My sme samozrejme nečakali na deň a robili sme, čo bolo nutné. Ale čoskoro sa stav zmenil, pulz bol horší, dýchal rýchlejšie. Museli sme prežívať, ako tento život postupne uhasína a náš učiteľ, vodca a priateľ sa lúči s fyzickým svetom.

Jeho odchod bol ako zázrak. Išiel, akoby to bolo samozrejme. Bolo mi, ako keby až v poslednom okamihu padli kocky rozhodnutia. A keď konečne padli, nebol tu už žiadny boj, žiadna snaha chcieť zostať na Zemi. Istý čas sa pokojne pozeral pred seba, povedal mi pár milých slov, vedome zavrel oči a zopál ruky.¹³

Zakrátko po smrti Rudolfa Steinera prevzala Ita Wegmanová znovu celú svoju prácu lekárky a vedúcej sekcie a snažila sa v nej pokračovať podľa zámeru Rudolfa Steinera a v neustálom spojení s ním, pretože to bola jeho posledná vôľa, vyslovene si to želal:

*Plody duše tie zrejú mi,
keď na zemi zažitú v
duchu ti posielam.*

*Potom sa mi zjaví minulé
bytie, v ohni sa obšťaťastní,
aby nadobudlo tvar, ktorý
ma zahali v dome
duchov.*

*Tak vezmi ruku duše,
odovzdá ti moje ja, to
tvoje.
A čiň, čo mi je milé.*

*Bude sa to diať, akoby
moje vlastné Ja viedlo
pero.⁶⁷*

Peter Selg

()

Poznámky

- ¹ Neuverejnený rukopis, 2.5.1994.
- ² List Friedovi Geuterovi, 18.12.1933. Cit. p. Emanuela Zeylmansa van Emmichoven: *Wer war Ita Wegman. Eine Dokumentation (Kto bola Ita Wegmanová. Dokumentácia)*. Zväzok 2. Dornach² 2000, s.192
- ³ Zápis nasledoval v úzkej návaznosti na rukopis prednášky. Všetky citáty boli doložené, bolo upustené od akýchkoľvek ďalších poznámok.
- ⁴ Por. Emanuel Zeylmans van Emmichoven: *Wer war Ita Wegman. Eine Dokumentation (Kto bola Ita Wegmanová. Dokumentácia)*. 3 zväzky. Dornach² 2000. Prvý zväzok tejto epochálnej „dokumentácie“, ktorá obsahovala 1258 strán, objasňuje roky 1876-1925, až do smrti Rudolfa Steinera. Zväzok 2 študuje život a činnosť Wegmanovej do r. 1943, 4. zväzok („Boje a konflikty, 1924-1935“) jej vylúčenie z predstavenstva Antropozofickej spoločnosti a z vedenia Lekárskej sekcie v Goetheane. Štvrtý komentovaný študijný zväzok so zobrazenými básňami, veršami a meditáciami Rudolfa Steinera a Ity Wegmanovej je v súčasnosti pripravovaný Emanuelom Zeylmansom. V rámci súpisu Archívu Ity Wegmanovej sú okrem toho plánované edície s vybranými korešpondenciami.
- ⁵ Por. Peter E Matthiessen, Bernd Ro(31enbroich, Sören Schmidt: *Unkonventionelle medizinische Richtungen. Bestandsaufnahme zu Forschungssituation (Nekoven- čné smery v medicíne. Stav situácie vo výskume)*. Bonn 1992.
- ⁶ Rudolf Steiner: *Meditative Betrachtungen und Anleitungen zu einer Vertiefung der Heilkunst (Meditatívne pozorovania a návody k prehĺbeniu liečenia)*, GA 316. Dornach 1987, s. 204.
- ⁷ Ita Wegmanová: *An die Freunde (Priateľom)*. Arlesheim 1986, s. 54.
- ⁸ Ita Wegmanová Rudolfovi Steinerovi, november 1906. Správa pozostalosti Rudolfa Steinera.
- ⁹ Cit.p. Emmanuela Zeylmansa van Emmichoven: *Wer*

(*

- war Ita Wegman. Eine Dokumentation (Kto bola Ita Wegmanová. Dokumentácia). Zväzok I.* Dornach 2000, s. 296; zdôraznené vydavateľom.
- ¹⁰ Tamže, s. 207.
- ¹¹ Rudolf Steiner: *Briefe II (Listy)*. GA 39. Dornach 1953, s. 270.
- ¹² Rudolf Steiner: *Das Prinzip der spirituellen Ökonomie in Zusammenhang mit Wiederverkörperungsfragen (Princíp spirituálnej ekonómie v súvislosti z otázkami reinkarnácie)*. GA 109/111, Dornach 1965, s. 160.
- ¹³ Rudolf Steiner: *Wege und Ziele des geistigen Menschen (Cesty a ciele duchovného človeka)*. GA 125. Dornach 1974, s. 89.
- ¹⁴ Rudolf Steiner: *Die spirituellen Hintergründe der äusseren Welt (Spirituálně pozadie vonkajšieho sveta)*. GA 177. Dornach 1992, s. 176n.
- ¹⁵ Rudolf Steiner: *Die Verbindung zwischen Lebenden und Toten (Spojenie medzi živými a mŕtvymi)*. GA 168. Dornach 1995, s. 164n.
- ¹⁶ Tamže, s. 202.
- ¹⁷ Cit. p. Emmanuela Zeylmansa van Emmichoven, pozri poznámku na s. 72, zdôraznené vydavateľom.
- ¹⁸ Tamže, s. 74.
- ¹⁹ Tamže, s. 81.
- ²⁰ Tamže, s. 83.
- ²¹ Pojem túžby (z gréčt. *pothos*), pozoruhodným spôsobom zohráva ústrednú úlohu v písaní životopisu Alexandra Velkého až po dnešný moderný výskum. Zachovala sa báseň od Aristotela, kde orientácia vo veľkom zmysle jednajúceho človeka je označovaná ako túžba a o jeho žiakovi Alexandrovi sa hovorí v jednej novej vedeckej štúdií: Už súčasníkom, aj tým, ktorí ho dobre poznali ako Kréťana Nearcha, bola jeho osoba často záhadou. Čo na ňom a jeho záveroch a konaní nemohli pochopiť, naznačili ako následky *pothos*, túžby, iracionálneho impulzu, ktorý bol silným, ale nevysvetliteľným zdrojom sily, nedostupnej jeho ďalším priateľom, rovnako ako i jemu samému. Takéto

- odkazy by sa mali brať veľmi vážne (Hans-Joachim Gehrke: Alexander der Große /Alexander Velký/, Mnichov 1996. s. 98.)
- ²² Cit. p. Emanuela Zeylmansa van Emmichoven, pozri poznámku s. 290nn.
- ²³ Tamže, s. 86.
- ²⁴ Tamže, s. 305.
- ²⁵ Tamže, s. 295.
- ²⁶ Karl König: *Der Kreis der zwölf Sitine und die sieben Lebensprozesse (Kruh dvanástich zmyslov a siedmych životných procesov)*. Stuttgart 1999, s. 107n.
- ²⁷ Liane Collot d 'Herbois: *Im Tun neigen sich die Gotter. Persönliche Erinnerungen an Ita Wegman (V činoch sú nám bohovia naklonění). Osobné spomienky na Itu Wegmanovú*. V: *Oznamy z antropozofickej práce v Nemecku*. Zošit 171/1990, s. 32.
- ²⁸ Madeleine van Deventerová: *Ita Wegman Wirken als Arzt (Pôsobenie Ity Wegmanovej ako lekárky)*. Cit.p. Emanuela Zeylmansa van Emmichoven, zdôraznené autorom, s. 337.
- ²⁹ Správa pozostalosti Rudolfa Steinera, archív korešpondencie.
- ³⁰ Archív Ity Wegmanovej.
- ³¹ Cit: p. Emanuela Zeylmansa van Emmichoven, s. 126
- ³² Tamže, s. 124.
- ³³ Cit. p. Christoph Linderberga: *Rudolf Steiner. Eine Chronik (Kronika)*. 1861-1925. Stuttgart 1988, s. 499.
- ³⁴ Rudolf Steiner: *Anthroposophische Menschenkenntnis und Medizin (Antropozofické poznanie človeka a lekárství)*. GA 319. Dornach 1982, s. 29.

(,

- Por. Ita Wegmanová: *An die Freunde (Priateľom)*, s. 51nn.
- ³⁶ Tamže, s. 154.
- ³⁷ Cit. podľa Emanuela Zeylmansa van Emmichoven, zdôraznené autorom, s. 319.
- ³⁸ Rudolf Steiner: *Wahrpruchworte (Slová rozsudku)*. GA 40. Dornach 1998, s. 340.
- ³⁹ Ita Wegman, zdôraznené autorom, s. 126n. („Prvý krok k vytvoreniu lekárskej sekcie bol urobený v Londýne v auguste 1923.“)
- ⁴⁰ Správa pozostalosti Rudolfa Steinera, Archív korešpondencie.
- ⁴¹ Tamže.
- ⁴² Cit. p. Margarethe Kirchner-Bockholtovej a Ericha Kirchner-Bockholta: *Die Menschheitsaufgabe Rudolf Steiners und Ita Wegman (Úloha človečenstva Rudolfa Steinera a Ity Wegmanovej)*. Dornach 1981, s. 99 (faksimile rukopisu). Prepis rovnako v: Rudolf Steiner: *Mantrische Spruche. Seelenubungen. IlfMantrické verše, duševní cvičenia*. GA 269. Dornach 1999, s. 97.
- ⁴³ Rudolf Steiner: *Die Weihnachtstagung zur Begründung der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft (Vianočný zjazd k založeniu Všeobecnej antro- pozofickej spoločnosti)*. GA 260. Dornach 1995, s. 57.
- ⁴⁴ Zachované prostredníctvom Cor Rens Portjelje (Správa Emanuela Zeylmansa van Emmichovena).
- ⁴⁵ Archív Ity Wegmanovej.
- ⁴⁶ Tamže.
- ⁴⁷ Tamže.
- ⁴⁸ Cit. p. Margarethe Kirchner-Bockholtovej und Ericha Kirchner-Bockholta. Zdôraznené autorom, s. 38. „Meno ‚Mysa‘ označuje kňazku mystérií Artemidin- ho chrámu v Ephese v piatom storočí pred Kristom.“ (Emanuel Zeylmans van Emmichoven, zdôraznené autorom, s.201.)

- ⁴⁹ Cit. p. Emanuela Zeylmans van Emmichovena, zdôraznené autorom, zobr. 23 (fotografia Rudolfa Steinera s veršom písaným rukou).
- ⁵⁰ Tamže, s. 241.
- ⁵¹ Tamže, s. 200.
- ⁵² Tamže, s. 201.
- ⁵³ Tamže, s. 204.
- ⁵⁴ Tamže, s. 205.
- ⁵⁵ Tamže, s. 209.
- ⁵⁶ Archív Ity Wegmanovej.
- ⁵⁷ Emanuel Zeylmans van Emmichoven, zdôraznené autorom, s. 207.
- ⁵⁸ GA 319, s. 220.
- ⁵⁹ Rudolf Steiner: *Das Initiatenbewusstsein (Vedomie zasvätenca)*, GA 243. Dornach 1983, s. 89.
- ⁶⁰ Tamže, s. 216.
- ⁶¹ Cit. p. Thomasa Meyera: D.N. Dunlop. *Obraz času a života*. Basel 1996, s. 195.
- ⁶² Rudolf Steiner/Marie Steiner-von Sivers: *Výmena korešpodencie 1901-1925*. Dornach 1967, s. 242.
- ⁶³ Tamže, s. 239.
- ⁶⁴ Archív Ity Wegmanovej.
- ⁶⁵ Správa pozostalosti Rudolfa Steinera, Archív korešpodencie.
- ⁶⁶ Ita Wegmanová, zdôraznené autorom, s. 6nn.
- ⁶⁷ Archív Ity Wegmanovej.